

บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

The Expected and Actual Roles of Thesis Advisors and Independent Study Advisors According to the Perception of Master's Degree Students in the Master of Political Science Program, Ramkhamhaeng University

จิตสุมาน เลิกบางพลัด¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก และแผน ข มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2) เปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก และเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 คำถามทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 ส่วน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ส่วนกลาง จำนวนทั้งสิ้น 280 คน ที่ลงทะเบียนเรียนและลงทะเบียนรักษาสถานภาพ การเป็นนักศึกษา ในภาค 1 ปีการศึกษา 2555 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 263 ชุด ร้อยละ 93.93 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที (t -test) ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก และ แผน ข เป็นรายด้านโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน 2) บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 5 ด้านโดยรวม และ รายข้อในแต่ละด้าน และ 3) บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บทบาทที่คาดหวัง บทบาทที่เป็นจริง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

¹ นักวิชาการศึกษานุกรม สำนักบริหารทางวิชาการและทดสอบประเมินผล มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the expected and actual roles of thesis advisors and independent study advisors according to the perception of the master's degree students studied on plan A and plan B in the master of political science program, Ramkhamhaeng University, (2) to compare the expected roles with the actual roles of thesis advisors according to the perception of the master's degree students studied on plan A, as well as comparing the expected roles with the actual roles of independent study advisors according to the perception of the master's degree students studied on plan B.

The research instrument used for collecting data was a five-rating scale questionnaire with a reliability of .99. All items of the questionnaire were divided into 5 parts consisted of the 5 aspects, these were academic competence/ knowledge aspect, consulting and guidance aspect, role model of researcher aspect, personal characteristics aspect, and support and assistance one. The questionnaires were distributed to the master's degree students in the master of political science program who enrolled and registered for keeping their student status in the first semester of the academic year 2012. In total 280 questionnaires were distributed, and 263 were returned, this was 93.93 percent of all distributed questionnaires. The data were analyzed statistically by using percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test. The findings were summarized as follows : 1) The expected and actual roles of thesis advisors and independent study advisors according to the perception of the master's degree students studied on plan A and plan B in the Master of Political Science Program, were at a high level in all of the 5 aspects. 2) The expected roles of thesis advisors were higher than the actual roles according to the perception of the master's degree students studied on plan A at a statistically significant level of .05. These were totally found in each of the 5 aspects, as well as in each item of them. and 3) The expected roles of independent study advisors were higher than the actual roles according to the perception of the students studied on plan B at a statistically significant level of .05

Keywords : expected role, actual roles, thesis advisors, independent study advisors, master's degree students in the master of political science program

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากำหนดหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการทำวิจัย โดยเฉพาะในปัจจุบัน เมื่อก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์และสังคมฐานความรู้ ดังจะเห็นได้จากภารกิจและหน้าที่ใหม่ของการอุดมศึกษา ตามข้อตกลงในปฏิญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย คือ การส่งเสริมให้ดำเนินการวิจัยอย่างเต็มที่และจริงจัง แม้เป็นภารกิจอยู่แล้วแต่อุดมศึกษาจะต้องส่งเสริมงานวิจัยและใช้ความรู้จากการวิจัยนั้นช่วยพัฒนาสังคมในด้านวัฒนธรรมสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งจะต้องส่งเสริมการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และการสร้างสรรค์ทางศิลปะ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2546, หน้า 2-5)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเริ่มจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในปีการศึกษา 2532 จำนวน 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีประยุกต์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537, หน้า 1-2) และในปัจจุบันดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรในระดับปริญญาโท 7 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ หลักสูตรในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง กำหนดให้มีแผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ และแผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้น

การศึกษารายวิชา และต้องมีการศึกษาค้นคว้าอิสระ ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต หากศึกษาวิจัยตามแผน ก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิตในสาขาวิชาเดิมที่สำเร็จในหลักสูตรแผน ข ให้ถือว่าเป็นผู้สำเร็จการศึกษา แผน ก ด้วย ตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549 และกำหนดให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีอาจารย์ที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษา รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ จากการประมวลเอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า นักศึกษามีความคาดหวังบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ เป็นผู้รู้และติดตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ มีประสบการณ์ ในการให้คำปรึกษา รวมทั้งมีบทบาทที่แสดงถึงคุณสมบัติทางวิชาการและคุณลักษณะอื่นๆ ที่สำคัญ คือ (1) ความสามารถและศรัทธางานวิชาการ (2) ความสามารถในการประพฤติตนเป็นแบบอย่างของนักวิจัย (3) ความรู้ด้านหลักจิตวิทยาการให้คำแนะนำและคำปรึกษา และ (4) คุณลักษณะส่วนบุคคล (ชนิตา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549, หน้า 21-24) นอกจากนั้นบทบาทในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (McDowell & Race อ้างถึงใน ศูนย์การเรียนรู้วิจัยออนไลน์, 2555) สำหรับอาจารย์ ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาแผน ข เช่นเดียวกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แต่กระบวนการ

ในการทำวิทยานิพนธ์จะมีขั้นตอนที่มากกว่าการศึกษาอิสระ ในเรื่องของ การขออนุมัติหัวข้อเรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ รวมทั้งมาตรฐานรูปแบบการพิมพ์วิทยานิพนธ์และการเผยแพร่วิทยานิพนธ์

ด้วยเหตุที่ภาระงานสอนของอาจารย์ที่สอนทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนค่อนข้างจะห่างเหินเป็นผลให้ผู้เรียนที่มีความสนใจน้อยไม่สามารถจะเรียนรู้และทำงานตามเงื่อนไขของหลักสูตรได้อย่างครบถ้วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ ผู้เรียนกับผู้สอนไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้นและความถี่หรือจำนวนครั้งในการให้คำปรึกษาไม่เพียงพอเท่าที่ควรจะเป็น นอกจากนั้นผู้สอนไม่สามารถจะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง (สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา, 2554) จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นผลทำให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาล่าช้าหรือไม่สามารถสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และที่ปรึกษาการศึกษาอิสระจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาได้ดำเนินการในทุกกระบวนการของการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระอย่างมีประสิทธิภาพ และผลงานมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการ นอกจากนั้น การให้การปรึกษาที่ดีสอดคล้องกับปัญหาและความประสงค์หรือความคาดหวังของนักศึกษายังสามารถช่วยลดปัญหาที่อาจส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร ดัง

มีผลการวิจัยที่สนับสนุนเหตุผลดังกล่าว ที่พบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตมากเป็นอันดับหนึ่งคือ คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ทรงธรรม อีระกุล, 2547)

เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่ากระบวนการวิชาที่หลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และการศึกษาอิสระก็คือ การกำหนดกระบวนการให้นักศึกษาทำการวิจัย ซึ่งนักศึกษาทั้งแผน ก และแผน ข จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการทำวิจัย และสามารถสร้างผลงานวิจัยจนกระทั่งสำเร็จเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ถึงแม้ว่าจำนวนหน่วยกิต และระยะเวลาที่กำหนดให้นักศึกษาแผน ก ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์จะมากกว่ากระบวนการศึกษาอิสระ แต่ก็ได้หมายความว่านักศึกษา แผน ข ต้องการได้รับความรู้ในด้านการวิจัยและความเอาใจใส่ในการได้รับคำปรึกษาน้อยกว่านักศึกษา แผน ก ตรงกันข้าม การศึกษากระบวนการศึกษาอิสระจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องหาวิธีการให้นักศึกษาได้รับความรู้ในด้านกระบวนการวิจัย และการให้คำปรึกษาอย่างเข้มข้น สอดคล้องกับข้อจำกัดของเวลา เพื่อให้มาตรฐานคุณภาพงานวิจัยของนักศึกษา แผน ก และ แผน ข ไม่แตกต่างกันมากนัก

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระตามการรับรู้ของนักศึกษานิพนธ์โท มหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยเจาะจงทำการศึกษาแก่นักศึกษานิพนธ์โทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ด้วยเหตุผล คือ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต เป็นหลักสูตรหนึ่งที่จัดการ

เรียนการสอนในระดับปริญญาโทที่กำหนดแผนการศึกษาทั้ง แผน ก และแผน ข ตั้งแต่เริ่มจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปี พ.ศ. 2532 เช่นเดียวกับหลักสูตรอื่นๆ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532) การศึกษากับนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์จึงเปรียบเสมือนโครงการนำร่องเพื่อการศึกษาในประเด็นเดียวกันในคณะอื่นๆ ต่อไป การศึกษาค้นคว้าเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระในการให้ความรู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระแก่นักศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

(1) ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก และแผน ข มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(2) เปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก และเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ข

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนกลาง ทุกหลักสูตรการศึกษา (ยกเว้นนักศึกษารหัสปีการศึกษา 2555) ที่ลงทะเบียนเรียนและลงทะเบียนรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษาในภาค 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 280 คน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, บัณฑิตวิทยาลัย, ฝ่ายบริการการศึกษา, 2555)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนกลาง ทุกหลักสูตรการศึกษา (ยกเว้นนักศึกษารหัสปีการศึกษา 2555) ที่ลงทะเบียนเรียนและลงทะเบียนรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษาในภาค 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวนทั้งสิ้น 263 คน การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยโดยใช้สูตรของYamane (อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544, หน้า 127) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับ 0.03 การสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental random sampling)

ตัวแปรในการศึกษา

1. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระตามความคาดหวังของนักศึกษาปริญญาโท
2. บทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท

วิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และให้คำแนะนำ หลังจากนั้นหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) หรือไม่ โดยหาค่า IOC (Index of item objective congruence) ข้อคำถามที่ใช้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์ อัลฟา (Coefficient Alpha) (Cronbach, 1970, p. 161) ได้ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .99 โดยมีระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์และการให้คำปรึกษาการศึกษาอิสระตามความคาดหวังของนักศึกษา .84 และระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ ในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระตามการรับรู้ของนักศึกษา .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ส่วนกลาง ทุรหัสปีการศึกษา ยกเว้นนักศึกษารหัสปีการศึกษา 2555 ที่ลงทะเบียนเรียนและลงทะเบียนรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษาในภาค 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวนทั้งสิ้น 280 คน ได้รับแบบสอบถาม

ที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 263 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.93

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. ค่าร้อยละ (percentage) แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนตัว ด้าน แผนการศึกษา เพศ อายุ เวลาเรียน ระยะเวลาที่ศึกษา สถานภาพการทำงาน และการมาเรียน
2. ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตามการรับรู้ของนักศึกษาแผน ก และข้อมูลบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระตามการรับรู้ของนักศึกษาแผน ข เป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านโดยรวม และเป็นรายข้อในแต่ละด้าน โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ยระดับคะแนน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) ตามแนวทางของ Best (1981, pp. 204-208) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เป็นบทบาทที่คาดหวัง/เป็นบทบาทที่เป็นจริงในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เป็นบทบาทที่คาดหวัง/เป็นบทบาทที่เป็นจริงในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เป็นบทบาทที่คาดหวัง/เป็นบทบาทที่เป็นจริงในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เป็นบทบาทที่คาดหวัง/เป็นบทบาทที่เป็นจริงในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เป็นบทบาทที่

คาดหวัง/เป็นบทบาทที่เป็นจริงในระดับน้อยที่สุด

3. ทดสอบค่าที (t-test) ใช้ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตามคาดหวังกับค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระตามความคาดหวังกับค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ข

ผลการวิจัย

1. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก และ แผน ข เป็นรายด้านโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน

2. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 5 ด้านโดยรวมและรายข้อในแต่ละด้าน

3. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 5 ด้านโดยรวม สำหรับผลการเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่เป็นรายข้อในแต่ละด้าน ส่วนใหญ่พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้

ของนักศึกษา ยกเว้นบทบาทเป็นรายข้อใน 3 ด้านต่อไปนี พบว่า บทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงไม่แตกต่างกัน (1) บทบาทด้านวิชาการ/ความรู้ มีจำนวน 2 ข้อ คือ มีผลงานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น และ มีความสนใจหัวข้อวิจัยที่ตรงกับนักศึกษา (2) บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างของนักวิจัย ในเรื่องการให้เกียรติผู้อื่น โดยการอ้างถึงบุคคลหรือแหล่งที่มาของข้อมูลความคิดเห็นที่นำมาใช้ในงานวิจัย (3) บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ในเรื่องใจกว้าง และ รับฟังความคิดเห็นและมุมมองของนักศึกษาที่ต่างออกไป

สรุปและวิจารณ์ผล

1. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังของนักศึกษาแผน ก และแผน ข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การทำวิทยานิพนธ์เป็นงานทางวิชาการที่เขียนขึ้นจากการศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดกว้างขวาง และลึกซึ้ง เป็นไปอย่างมีระบบ ตามระเบียบวิธีวิจัย และมีคุณภาพสูงทั้งด้านข้อมูล ข้อเท็จจริง เนื้อหา และกระบวนการมีกำหนดระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าและจำนวนหน่วยกิตมากกว่าแต่การศึกษาอิสระเป็นเพียงการศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มุ่งให้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบขอบเขตของการศึกษาอิสระจะไม่ลึกซึ้งเท่ากับวิทยานิพนธ์และไม่เน้นว่าต้องเป็นความรู้ใหม่ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาทั้งสองแผนมีความคาดหวังต่อบทบาทอาจารย์ ที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระในระดับมากเช่นเดียวกัน อาจจะเป็นเพราะว่ากระบวนการทำวิทยานิพนธ์ และการศึกษาอิสระในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ก็คือ การศึกษาหาความรู้โดยการทำวิจัยนั่นเอง ดังนั้นทั้งนักศึกษาแผน ก และแผน ข จึงมีความคาดหวังเช่นเดียวกันที่จะได้รับความรู้ ประสบการณ์ ได้รับคำปรึกษาแนะนำ ความเอาใจใส่ และการสนับสนุนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับแนวความคิดของชนิตา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549, หน้า 21-24) ที่ได้สรุปจากการประมวลเอกสารและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้รู้และติดตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ และการสำเร็จการศึกษา มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา รวมทั้งมีคุณสมบัติทางวิชาการและคุณลักษณะอื่นๆ ที่สำคัญ คือ (1) มีความสามารถและศรัทธาทางวิชาการและความสามารถในการตรวจงาน (2) ความสามารถในการประพจน์ตีตนเป็นแบบอย่างของนักวิจัย (3) ความรู้ด้านหลักจิตวิทยาการให้คำแนะนำและคำปรึกษา (4) มีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ คือ มีมนุษยสัมพันธ์จริงใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และจริยธรรม และ (5) เคารพความคิดเห็นและมองเห็นความพยายามของนักศึกษา ประนีประนอม ข้อขัดแย้ง/ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน

สำหรับค่าเฉลี่ยบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาแผน ก และ

ของนักศึกษาแผน ข อยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์และบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ในการให้คำปรึกษาการศึกษาอิสระ เมื่อพิจารณาผลในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับที่นักศึกษาพึงพอใจ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตมีคุณลักษณะที่ดีในการเป็นที่ปรึกษา ทั้งในด้านวิชาการ/ความรู้ ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านการเป็นแบบอย่างของนักวิจัย ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และด้านการสนับสนุนและช่วยเหลือแก่นักศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัลภา ลิ้มสกุล (2547) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ต่อการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือปัญหาพิเศษ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อสิ่งที่เป็นจริงและสิ่งที่คาดหวังในระดับมาก ด้านคุณสมบัติ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการวางแผน การติดตาม ด้านแนวทางการวิจัย และด้านการให้คำแนะนำ

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของบทบาท 5 ด้านพบว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่นักศึกษาคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษา แผน ก และแผน ข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์สกลวย ปรีชามาตร (2549) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระตามความเป็นจริงและตามความคาดหวัง

ของนักศึกษابัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า ในภาพรวม นักศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ ปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงได้น้อยกว่าบทบาทที่นักศึกษาคาดหวัง

จากผลการศึกษาที่เป็นแนวเดียวกันดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการอภิปรายผลจากการเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษา แผน ก และการเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษา แผน ข ด้วยเหตุผลเดียวกัน โดยทำการอภิปรายผลเป็นรายด้านของบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ ดังนี้

2.1 ด้านวิชาการ / ความรู้ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทด้านวิชาการ/ความรู้ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่นักศึกษาคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษา แผน ก และ แผน ข อาจจะเป็นเพราะว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระอาจจะมีความรู้คุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาคาดหวังในด้านต่าง ๆ เช่น มีความรู้ทันสมัย มีความเข้าใจประเด็นปัญหาที่จะศึกษาเพียงพอที่จะให้คำแนะนำที่ดีให้กับนักศึกษา มีความรู้เรื่องระเบียบวิธีการวิจัย และแนวปฏิบัติในการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ หรือมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษา ฯลฯ เป็นที่ทราบกันว่า การทำวิทยานิพนธ์และการศึกษา

อิสระเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ซึ่งต้องมีหรือปรับความสนใจให้ใกล้เคียงกันเพื่อร่วมกันผลักดันงานวิจัยประสบความสำเร็จ นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระยังมีบทบาทในฐานะครูจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ เพื่อให้การอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งชี้แนะให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จนสามารถทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพได้สำเร็จตามศักยภาพ (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2540)

2.2 ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทด้านการให้คำปรึกษาแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่นักศึกษาคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษา แผน ก และแผน ข อาจจะเป็นเพราะว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระอาจจะทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาคาดหวังในด้านต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำจนนักศึกษาเห็นภาพของการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระทั้งกระบวนการ อีกทั้งแนะนำวิธีการเขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ และตรวจความถูกต้องของโครงร่างในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย แนะนำกระบวนการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระพร้อมทั้งวิธีการเขียนรายงานการวิจัยตามรูปแบบและมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยกำหนด ฯลฯ นอกจากนั้นจากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.29) มีระยะเวลาการศึกษา 1-2 ปี และเป็นนักศึกษาหลักสูตรภาคพิเศษ มากกว่า

หลักสูตรภาคปกติ (ร้อยละ 87.45 และ 12.55 ตามลำดับ) และเป็นผู้ที่มีงานทำมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 78.71 และ 21.29 ตามลำดับ) ดังนั้นจึงมีเวลาจำกัดในการเข้าชั้นเรียนเพื่อฟังคำบรรยายและเข้าพบอาจารย์ จึงคาดหวังว่าจะสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด นักศึกษาจึงคาดหวังให้อาจารย์ที่ปรึกษา กำหนดความถี่ของการให้คำปรึกษาและช่วงเวลา ที่นักศึกษาเข้าพบได้ สามารถกำหนดระยะเวลาในการตรวจงานและให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) แก่นักศึกษา และติดตามความก้าวหน้าการทำงาน ของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวความคิดของ อารมณ์พันธุ์ จันทรสว่าง (2535, หน้า 18) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเป็นที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ คือ การใช้เวลาแก่นักศึกษาที่จะมาปรึกษาได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่ได้หมายความว่า นักศึกษาจะพบเมื่อไรก็ได้ แต่หมายความว่า ให้กำหนดเวลานัดหมายว่านักศึกษาจะมาพบได้เมื่อไร และอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องใช้ความอดทนและเมตตาธรรมเป็นพิเศษในการติดตามตัวนักศึกษาที่หายหน้าไป

2.3 ด้านการเป็นแบบอย่างของนักวิจัย ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทด้านการเป็นแบบอย่างของนักวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่นักศึกษาคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษา แผน ก และแผน ข อาจจะเป็นเพราะว่า อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ อาจจะทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาคาดหวังในด้านต่างๆ เช่น ให้ความสำคัญกับงานวิจัย มีความรอบคอบ และมี

ระเบียบ อาจารย์ที่ปรึกษามีผลงานวิชาการและงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และรักษามาตรฐานและคุณภาพของงานวิจัยในสาขาวิชานั้นๆ เป็นต้น โดยทั่วไปนักศึกษามีความคาดหวังต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่มีบทบาทในฐานะเป็นต้นแบบอาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรมีบุคลิกลักษณะ โลกทัศน์ และพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้บัณฑิตนักศึกษายึดถือหรือเลียนแบบได้ (สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, 2546, หน้า 31-32) นักศึกษาบางคนต้องการทำงานวิทยานิพนธ์ที่เป็นงานชิ้นเอก จึงต้องการได้พบอาจารย์ที่ปรึกษาที่ชื่อเสียง สามารถเป็นต้นแบบที่ดี และได้เห็นตัวอย่างผลงานที่ได้รับการประเมินดีมากหรือได้รางวัลเป็นแนวทางในการทำงาน (ชนิตา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549, หน้า 10-11) สอดคล้องกับแนวความคิดของ Davis (อ้างถึงในชนิตา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549, หน้า 22) ที่กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ต้องมีความสามารถในการประพุดติตนเป็นแบบอย่างของนักวิจัย (role model) แสดงตนเป็นผู้ให้ความสำคัญกับงานวิจัย และมีนิสัยการทำงาน (work habits) ที่สมควรนำไปเป็นเยี่ยงอย่าง เช่น รับผิดชอบ รอบคอบมีระเบียบ ใส่ใจในรายละเอียดที่จำเป็น ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เสร็จภายในกำหนดเวลา สามารถผลิตผลงานวิชาการและงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่นักศึกษาคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตาม

การรับรู้ของนักศึกษา แผน ก และแผน ข อาจจะเป็นเพราะว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระอาจจะมีคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาคาดหวังในด้านต่างๆ เช่น ไม่เลือกปฏิบัติต่อนักศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์และอัธยาศัยไมตรีอันดี มีความตั้งใจจริงและใส่ใจที่จะให้คำปรึกษา และมีความมั่นคงทางอารมณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ จากผลการวิจัยพบว่าทั้งนักศึกษา แผน ก และ แผน ข มีความคาดหวังต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นลำดับที่ 1 และเมื่อพิจารณาจัดลำดับค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษา แผน ก มีความคาดหวังในระดับมากที่สุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความตั้งใจจริง และใส่ใจที่จะให้คำปรึกษา และค่าเฉลี่ยลำดับแรกของความคาดหวังของนักศึกษา แผน ข คือ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระไม่เลือกปฏิบัติต่อนักศึกษา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาที่พึงประสงค์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษา มีส่วนช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย สอดคล้องกับความเห็นของ Mauch and Park (2003, pp. 38-39) ที่กล่าวว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นอกจากมีหน้าที่สำคัญในการสอนให้บัณฑิต นักศึกษาสามารถทำการค้นคว้าวิจัยได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นบทบาทหลักของอาจารย์ที่ปรึกษาในฐานะเป็นครูผู้สอน แต่ขณะเดียวกันต้องเป็นผู้ชี้แนะ

(guide) พี่เลี้ยงหรือผู้ดูแล (mentor) ผู้สร้างความเชื่อมั่นผู้ให้กำลังใจและเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพรุ่นพี่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ

2.5 ด้าน การ สนับสนุน และช่วยเหลือ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทด้านการเป็นแบบอย่างของนักวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่นักศึกษาคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษา แผน ก และแผน ข อาจจะเป็นเพราะว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระอาจจะทำหน้าที่ในการสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านต่างๆ ไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาคาดหวัง นอกจากนั้นจากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหลักสูตรภาคพิเศษมากกว่าหลักสูตรภาคปกติ (ร้อยละ 87.45 และ 12.55 ตามลำดับ) และเป็นผู้ที่มีงานทำมากกว่า ผู้ที่ไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 78.71 และ 21.29 ตามลำดับ) จึงมีเวลาจำกัดในการเข้าชั้นเรียนเพื่อฟังคำบรรยายและเข้าพบอาจารย์ อีกทั้งมีเวลาจำกัดในการศึกษาค้นคว้า ดังนั้น นักศึกษาจึงคาดหวังเป็นอย่างมากจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่างๆ คือ ช่วยเหลือในการหาหัวข้อหรือปัญหาที่ควรทำการวิจัย ร่วมกำหนดกรอบแนวคิดและวางแผนการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ แนะนำแนวทางการค้นคว้า และแหล่งค้นคว้า ช่วยชี้แนะการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งทุนเพื่อการทำวิจัย และให้โอกาสนักศึกษาได้เพิ่มพูน

ความรู้ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการสัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สอดคล้องกับแนวความคิด ของ James and Baldwin (อ้างถึงใน ชนิดา รัชพลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549, หน้า 34) ที่ได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจสำหรับการ ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อย่างมี ประสิทธิภาพในช่วงระยะต่างๆ คือ ระยะแรก ของการให้คำปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาท เป็นหุ้นส่วน (partnerships) ทางวิชาการกับ นักศึกษา มีความรู้ความสนใจหัวข้อวิจัย อาจารย์ ที่ปรึกษาต้องเรียนรู้ตัวตนของนักศึกษา ประเมิน เรื่องที่ต้องช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาอย่างจริงจัง ทั้ง ด้านวิชาการและด้านจิตวิทยาสังคม อาจารย์ที่ ปรึกษาต้องร่วมกำหนดกรอบแนวคิดและวางแผน การวิจัยกับนักศึกษา ระยะที่ 2 ระหว่างการ ดำเนินการวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้ความ ช่วยเหลือปัญหาด้านวิชาการและสนใจปัญหา ส่วนตัวของนักศึกษาและต้องให้นิสิตนักศึกษามี ส่วนร่วมกิจกรรมทางวิชาการและวิจัยของภาค วิชา ระยะที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการให้คำ ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาต้องดูแลการทำรายงาน วิจัยและการนำเสนอรายงานขั้นสุดท้ายให้เป็น ไปตามนโยบาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติของ มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการศึกษา และจริยธรรม ของนักวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ ตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐ ศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ ปรึกษาการศึกษาอิสระปฏิบัติตนตามบทบาทที่ เป็นจริงน้อยกว่าบทบาทที่นักศึกษาคาดหวังใน ทุกด้าน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

1. ด้านวิชาการ/ความรู้ อาจารย์ที่ปรึกษา ควรหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มี ความรู้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และในศาสตร์/สาขาวิชาที่ รับผิดชอบ รวมทั้งพัฒนาความรู้ในเรื่องระเบียบ วิธีการวิจัยในสาขาวิชาที่นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนมีผลงานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญใน สาขาวิชาที่อยู่ในความรับผิดชอบ

2. ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ อาจารย์ ที่ปรึกษาควรเริ่มให้ความรู้ ให้คำแนะนำในการหา หัวข้อเรื่อง การจัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ ระยะแรกของการศึกษา เช่น ในขณะที่เรียน ระเบียบวิธีวิจัย หรือ หลังจากที่ได้ศึกษารายวิชาไป แล้ว 1 ภาค หรือ 1 ปีการศึกษา ควรให้ความรู้ ให้ คำแนะนำการดำเนินการวิจัย วิเคราะห์วิพากษ์ ผลการวิจัย และอภิปรายผลงานวิจัยเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม มีการกำหนดตาราง วัน เวลา ให้นักศึกษาเข้าพบ มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ในการตรวจเนื้อหาของวิทยานิพนธ์แต่ละครั้ง นอกจากนั้นควรมีมาตรการควบคุมความก้าวหน้า ในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา และเพื่อการ ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาจารย์ที่ ปรึกษาควรเรียนรู้ตัวตนของนักศึกษา ประเมิน

เรื่องที่ต้องช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาอย่างจริงจังทั้งด้านวิชาการและด้านบุคลิกภาพของนักศึกษา ควรสอบถามพินความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะของนักศึกษาที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานวิจัย รวมทั้งสอบถามความเข้าใจระเบียบวิธีการวิจัย ทักษะเชิงเทคนิคที่จำเป็น เช่น การวิเคราะห์สถิติ การใช้คอมพิวเตอร์ และทักษะการเขียนรายงานการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลเพื่อการให้คำปรึกษาแนะนำ นอกจากนี้ควรจัดทำแบบสอบถามเพื่อให้ นักศึกษาประเมินการรับรู้บทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำผลที่ได้รับมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้คำปรึกษาต่อไป

3. ด้านการเป็นแบบอย่างของนักวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรเป็นแบบอย่างของนักวิจัย โดยแสดงตนเป็นผู้ให้ความสำคัญกับงานวิจัย และมีนิสัยการทำงานที่สมควรนำไปเป็นเยี่ยงอย่าง เช่น รับผิดชอบ รอบคอบ มีระเบียบ ใส่ใจในผลิตผลงานวิชาการและงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ สร้างสมประสบการณ์เพื่อประโยชน์ในการให้คำปรึกษา แนะนำแก่นักศึกษา และเพื่อพัฒนาทักษะในการประเมินคุณภาพงานวิจัย

4. ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สิ่งสำคัญอันดับแรกในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาต้องมีความตั้งใจจริงและใส่ใจที่จะให้คำปรึกษาเป็นผู้ให้กำลังใจเห็นอก

เห็นใจ เมตตากรุณา สร้างแรงบันดาลใจและจูงใจ
ไม่ให้สละตัวนักศึกษาที่ถอยหรือเปื่องานที่ทำ
มีความเชื่อมั่นในความสามารถของนักศึกษา
ปฏิบัติต่อนักศึกษาเยี่ยงนักวิชาการ เอาใจใส่ ให้
ความสนใจ เคารพความคิดเห็น ประนีประนอม
ข้อขัดแย้ง/ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน สัมพันธภาพ
ที่ดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา และ
ทัศนคติที่ดีของนักศึกษาต่ออาจารย์จะช่วยจะเอื้อ
ต่อการทำงานวิทยานิพนธ์

5. ด้านการสนับสนุนและช่วยเหลือ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรช่วยชี้แนะ
ในการหาหัวข้อหรือปัญหาที่ควรทำการวิจัย
ร่วมกำหนดกรอบแนวคิดและวางแผนการวิจัยกับ
นักศึกษา ช่วยแนะแนวทางการค้นคว้า และแหล่ง
ค้นคว้า รวมทั้งสนับสนุนให้นักศึกษาได้เพิ่มพูน
ประสบการณ์ ความรู้โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ทางวิชาการและวิจัยของภาควิชา แนะนำแหล่ง
สนับสนุนด้านการเงิน เช่น ทุนวิจัย ทุนเสนอผล
งานวิจัยในการประชุมวิชาการการ ช่วยแนะนำ
นักศึกษาในเรื่องการบริหารจัดการเวลา กำกับ
ดูแลกระบวนการทำวิจัยของนิสิตนักศึกษาอย่างมี
ประสิทธิภาพ ให้นักศึกษาทำงานแล้วเสร็จภายใน
กำหนดเวลา นอกจากนั้นควรช่วยชี้แนะการพิมพ์
และจัดทำวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน
และข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย รวมทั้งการให้
ความรู้เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของ
มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์สลาย ปรีชามาตร. (2549). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ การค้นคว้าแบบอิสระตามความเป็นจริงและตามความคาดหวังของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: หน้าที่และบทบาท. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ทรงธรรม อีระกุล. (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, สำนักงานบัณฑิตศึกษา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2546). กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2537). เอกสารประกอบการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ บัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2537. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลภา ลิมสกุล. (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ต่อการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือปัญหาพิเศษ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, คณะธุรกิจการเกษตร. มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ศูนย์การเรียนรู้วิจัยออนไลน์. (2555). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์. ค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://sites.google.com/site/researchlearningcenter/khunsmbati-khxng-xacary-thi-pruksa/bthbath-khxng-xacary-thi-pruksa-withyaniphnth>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เฟื่องฟ้า.
- สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์พันธุ์ จันทร์สว่าง. (2535). แนวทางการควบคุมการทำและการสอบวิทยานิพนธ์. ใน เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่องแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา (หน้า 3-18). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essential of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper.
- Mauch, J. E., & Park, N. (2003). *Guide to the successful thesis and dissertation: A handbook for students and faculty* (5th ed.). New York: Marcel Dekker